

СОЦІАЛЬНА ТА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ДІЯЛЬНОСТІ

УДК 504 (477.44)

Веслова Я.В., Осипенко Ю.Д. студентки спеціальності 101 “Екологія”, ступеня вищої освіти “Магістр” КЗВО “Вінницька академія безперервної освіти”.

Науковий керівник: **Юглічек Л.С.** – кандидат біологічних наук, доцент, доцент кафедри екології, природничих та математичних наук КЗВО “Вінницька академія безперервної освіти”.

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ І ПЕРЕДУМОВИ ПЕРЕХОДУ УКРАЇНИ НА МОДЕЛЬ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

В статті проаналізовано основні завдання і передумови переходу України на модель сталого розвитку. Розглянуто історичні аспекти формування стратегії сталого розвитку.

Ключові слова: сталий розвиток, стратегія сталого розвитку, концепція сталого розвитку, екологія, екологізація, природні ресурси, навколишнє середовище.

The main tasks and preconditions of Ukraine 's transition to the model of sustainable development are analyzed in the article. The historical aspects of the formation of the strategy of sustainable development are considered.

Key words: sustainable development, sustainable development strategy, concept of sustainable development, ecology, greening, natural resources, environment.

Постановка проблеми. У нашому сьогоденні має абсолютно помінятися взаємодія суспільного розвитку із навколишнім середовищем. У своїй еволюції людина пішла не шляхом пристосування до природних умов, а прагненням їх змінити відповідно до своїх потреб. Такі зміни, на мою думку, призвели до стрімкого погіршення навколишнього середовища, загрози екологічної катастрофи, виснаження екосистем та пониження якості життя на землі. За прогнозом учених Римського клубу, при збереженні наявних тенденцій у взаємодії суспільства і навколишнього середовища може розпочатися масове вимирання землян. Це стосується всіх країн і народів. Одним із шляхів вирішення глобальних проблем людства є урівноваження економічних пріоритетів з екологічними та соціальними. Така рівновага характеризується категорією сталого розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналізуючи дослідження та публікації із цієї теми, можна сказати, що на сьогодні є багато інформації викладеної зарубіжними та українськими науковцями, які спрямовані на пошук оптимальних способів переходу на модель сталого розвитку. Цій тематиці присвятили багато уваги Л. Гринів [2], Г. Дейлі [3], О. Мудрак, Г. Мудрак [6-7], С. Романко [11], Л. Мельник, М. Клименко, В. Боголюбов та інші.

Мета статті — проаналізувати стан і проблеми переходу України на модель сталого розвитку та розглянути історичні аспекти формування стратегії сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу. Загальна екологічна ситуація в Україні залишається критичною, а в окремих випадках навіть погіршується: вирубуються ліси, наростає розораність територій і угідь за рахунок земель

екологічного призначення, практично припинилася рекультивация порушених земель та багато іншого. Історія свідчить, що втрата контролю над природним середовищем має катастрофічні наслідки для держав, націй і цивілізацій у цілому.

Збалансований розвиток України та її регіонів залежить від збереження життєво важливих соціальних, економічних і екологічних складових функціонування суспільства. Однак забезпечити збалансованість цих складових можливо за умови реалізації ефективних механізмів управління, екологічної політики, екологізації всіх видів діяльності, які відповідають потребам і особливостям окремого регіону [7].

Урівноваженням та збалансованістю економічних пріоритетів з екологічними та соціальними характеризується сталий розвиток.

Гостро екологічні питання вперше порушив Генеральний Секретар ООН У. Тан. У його відомій доповіді на загальних зборах ООН 1969 року взаємопов'язані явища демографічної лавини, вичерпування природних ресурсів і забруднення довкілля кваліфікуються як насування глобальної екологічної катастрофи. Історична доповідь У.Тана — це зразок першого системного підходу до давньої, як світ, проблеми людини і природи, яка з того часу почала розглядатися з позиції постійної вимоги слідувати законам природи і враховувати обмеження, які накладають ці закони.

Вивчаючи думки ряду теоретиків і прихильників сталого розвитку, з'ясовується, що найперспективнішою ідеологією 21 століття і навіть усього третього тисячоліття, яка, з поглибленням наукової обґрунтованості, витіснить усі наявні світоглядні ідеології, як такі, що є фрагментарними, неспроможними забезпечити збалансований розвиток цивілізації.

Адже, сталий розвиток – це систематично керований розвиток. Основою його керованості є системний підхід та сучасні інформаційні технології, які дозволяють дуже швидко моделювати різні варіанти напрямів розвитку, з високою точністю прогнозувати їх результати і вибрати найбільш оптимальний.

Водночас з'явилися дослідження американського вченого Н. Джорджеску-Рогена, який пов'язує розвиток економіки з природними обмеженнями та робить спроби поєднати термодинаміку з економікою довкілля. Дослідження Н. Джорджеску-Рогена проводилися незалежно від К. Боулдинга, який у 1966 р. був визнаний за обґрунтування довкільних проблем принципу рівноваги речовини, а також від Г. Айреса і Л. Кохрсена, які використовували підхід балансу матеріалів та вхідних і вихідних системах [2].

Варто відзначити, що досягнення оптимального варіанту стратегії розвитку декларують ряд країн, у кожній країні свій шлях розвитку. В одних цей шлях “тільки починається, у інших вже розпочався, треті вже стали на шлях сталого економічного розвитку (США, Японія, країни Європейського Союзу)” [14]. Існує багато і таких країн, яким не до сталого розвитку і вони його не сприймають. На перше місце вони ставлять одну стратегічну мету – вижити. Саме такі країни провокують загрози, що поширюються до інших держав та їхніх регіонів. Тому, складається думка, що досягти сталого розвитку регіонів надзвичайно важко, адже близьке сусідство з іншими державами формує

загрозу екологічної небезпеки, а глобалізація, що стрімко набрала обертів, сприяє утворенню та загостренню економічних та соціальних небезпек, що зрештою торкаються регіонального розвитку.

Необхідною умовою економічного розвитку є екологізація світогляду людей, формування в них екологічного способу мислення, удосконалення знань, вмінь та навичок, необхідних для гармонізації взаємовідносин людини і природи. Проте порівняльний аналіз стану довкілля деяких країн світу показує, що Україна знаходиться в набагато гірших умовах, ніж її сусіди, тому що неефективно використовує ресурси, які надала нам природа. Кризовий стан довкілля, що займає 20% території країни, та пов'язаного з цим чинником здоров'я населення становлять загрозу для національної безпеки. У національних і регіональних планах розвитку не вдається інтегрувати екологічну складову в секторальні політики, внаслідок чого спостерігається істотна залежність між економічним зростанням та пов'язаним з ним тиском на довкілля [6].

На нашу думку, сьогодні дуже важливим є для України перехід до сталого розвитку, необхідність якого вже усвідомили країни світу. Адже для реалізації принципів сталого розвитку в Україні є всі підстави. Починаючи з високого рівня забруднення та деградованого природного середовища, а ще і з кризового стану економіки. Плинність часу вимагає здійснення докорінних економічних, державно-правових та технологічних змін в промисловості та сільському господарстві, а також у світогляді суспільства.

Сталий розвиток для України може бути визначений як процес гармонізації продуктивних сил, забезпечення гарантованого задоволення хоча б мінімально необхідних потреб всіх членів суспільства за умови збереження й поетапного відтворення цілісності навколишнього середовища, забезпечення рівноваги між потенціалом природи і вимогами людей усіх поколінь [10].

Для реалізації завдань сталого розвитку в нашій країні необхідно раціонально на територіях організувати природокористування, що відповідає місцевим природним умовам та природно-ресурсному потенціалу території. Також важливим чинником є паритетність використання природних ресурсів для сучасних і майбутніх поколінь. Необхідно переорієнтувати та збалансовувати галузеву і внутрігалузеву структури господарського комплексу у відповідності до нових соціальних і економічних умов.

Стратегія сталого розвитку потребує формування ефективного виробництва в поєднанні із зміною структур споживання, в першу чергу - в промисловості, аграрному секторі, енергетиці. Що забезпечить економічне зростання при зменшенні витрат енергії, сировини і відходів. Формуванню основ сталого розвитку сприятиме стабільне енерго- та ресурсозбереження. Яке виступає як передумова пожевлення і піднесення розвитку промисловості, механізм для ефективного та економічного використання палива й енергії.

До основних напрямків розв'язання проблем енергозбереження можна віднести розробку та впровадження механізмів економії енергії; реконструкцію, модернізацію і заміну технологій, що сприятиме зменшенню енерговитрат; ощадливе та ефективне використання власної бази енергоресурсів.

Одним з основних завдань і передумов сталого розвитку є формування належних умов для забезпечення сталого використання природно-ресурсного потенціалу в інтересах сучасного і майбутніх поколінь. Що передбачає скорочення до оптимальних обсягів виробництва і споживання природних ресурсів; оптимізацію співвідношення між виробництвом засобів виробництва і предметів споживання; формування ефективної інвестиційної політики, спрямованої на розробку, освоєння та використання природо - і ресурсозберігаючих технологій, виробництво екологічно безпечних видів продукції.

Значна питома вага земельних ресурсів визначає необхідність збалансованого розвитку агропромислового напрямку економіки, збереження та раціонального використання земельних ресурсів.

Вважаю, що для успішного вирішення зазначених завдань потрібно зменшити розораність земель та підвищити родючість ґрунтів, зменшивши їх деградацію. Необхідним також є досягнення екологічно збалансованого співвідношення угідь в зональних системах землекористування. Потрібно найближчим часом оптимізувати і підвищити ефективність використання та охорони земельних ресурсів України.

Перехід до сталого розвитку вимагає визначення головних напрямів збалансованості водокористування, покращання водозабезпечення населення, збереження водоресурсних систем як унікальних складових природного середовища.

Основними засобами для організації збалансованої системи водозабезпеченості і водокористування є пріоритетність у водокористуванні соціальної сфери, забезпечення прав людини на якісну питну воду та сприятливе водне середовище; цілісність в управлінні водогосподарською та водоохоронною діяльністю за басейновим принципом у взаємозв'язку з іншими компонентами навколишнього середовища; екологічно адаптований за водним фактором розвиток економічного потенціалу областей і регіонів; запровадження водозберігаючих форм розвитку економіки; надання переваги використанню водоресурсних об'єктів у природному стані; оптимальне поєднання загальнодержавних і регіональних інтересів з урахуванням екологічної місткості водоресурсних джерел; пріоритетність економічних важелів регулювання водокористування та охорони вод [9].

Для того, щоб перейти на принципи сталого розвитку необхідними є економічні реформи, головним стратегічним напрямом яких має стати посилення їх соціально-екологічної спрямованості.

Щоб забезпечити належну роботу механізму реалізації переходу України до сталого розвитку необхідно максимально орієнтуватись на власні можливості, особливо природно-ресурсні умови, науково-технічний та інтелектуальний потенціал, використовувати програмно-цільове планування та розробляти щорічні програми, плани та прогнози соціально-економічного розвитку з урахуванням вимог екологічної безпеки, поєднувати державний вплив і ринкові регулятори розвитку економіки.

Таким чином, для забезпечення поетапного переходу до сталого розвитку необхідно здійснити реформування законодавчо-правової бази, прийняти цілий

ряд законодавчих актів, що будуть основою для соціально-економічних перетворень, обґрунтованого вирішення проблем народного господарства і збереження навколишнього середовища.

Певні кроки щодо забезпечення поетапного переходу до сталого розвитку Україною вже зроблені. Так, ще у вересні 2000 року на Саміті ООН Україною підписано Декларацію тисячоліття. В Національній доповіді “Цілі розвитку тисячоліття Україна – 2010” була представлена матриця завдань та індикаторів Цілей розвитку тисячоліття і встановлено реальні цільові орієнтири для України з урахуванням особливостей національного розвитку нашої країни [13].

Розроблений проєкт Стратегії сталого розвитку України до 2030 року та Національний план дій до 2020 року є результатом аналітичної роботи, яка здійснена українськими експертами за підтримки Програми розвитку ООН в Україні та Глобального екологічного фонду в рамках проєкту “Інтеграція положень Конвенцій Ріо в національну політику України”. Стратегія є рамковим документом, що визначає стратегічні напрями довгострокового розвитку України. Принциповим аспектом її розробки було врахування основних положень Оновленої Стратегії сталого розвитку ЄС.

Концепція сталого розвитку сформувалась в результаті об’єднання трьох основних складових: економічної, соціальної та екологічної. Економічний підхід до концепції сталого розвитку, заснований на теорії максимального потоку сукупного доходу, який може бути досягнуто за умови, принаймні, збереження сукупного капіталу, за допомогою якого і одержується цей дохід.

Соціальна складова сталості розвитку орієнтована на людину і спрямована на збереження стабільності соціальних і культурних систем, зокрема, на скорочення кількості руйнівних конфліктів між людьми. Важливим аспектом цього підходу є справедливий розподіл благ. У межах Концепції людина є не об’єктом, а суб’єктом розвитку. Ґрунтуючись на розширенні варіантів вибору людини як головної цінності, Концепція сталого розвитку передбачає, що людина повинна брати участь у процесах, які формують сферу його життєдіяльності, сприяти прийняттю і реалізації рішень, контролювати їх виконання.

З екологічного погляду, сталий розвиток має забезпечувати цілісність біологічних і фізичних природних систем. Особливе значення має життєздатність екосистем, від яких залежить глобальна стабільність всієї біосфери. Більше того, поняття “природних” систем і ареалів проживання можна розуміти широко, а також створене людиною середовище, таке як, наприклад, міста. Основна увага приділяється збереженню здібностей до самовідновлення і динамічної адаптації таких систем до змін, а не збереження їх у деякому “ідеальному” статичному стані. Деградація природних ресурсів, забруднення навколишнього середовища і втрата біологічного розмаїття скорочують здатність екологічних систем до самовідновлення [12].

Головними передумовами переходу України на модель сталого розвитку на національному та регіональному рівнях належать:

- 1) ефективне та екологічно безпечне функціонування економіки, що дасть можливість досягти вищих показників життєвого рівня населення,

цілеспрямовано розв'язувати соціальні та ресурсо-екологічні проблеми розвитку суспільства;

2) раціональне використання, збереження і відтворення природних ресурсів, всебічна охорона навколишнього природного середовища – як найголовніших передумов забезпечення ресурсно-екологічної безпеки нинішнього та майбутніх поколінь, підтримання у біосфері екологічної рівноваги, а отже, чистого і здорового довкілля;

3) стабілізація демографічної ситуації й чисельності населення і встановлення у суспільстві принципів соціальної справедливості, тобто створення системи правових гарантій та ефективної демографічної політики для досягнення економічного, соціального та екологічного благополуччя кожної сім'ї;

4) розширення масштабів міжнародного співробітництва у сфері ефективного розв'язання ресурсно-екологічних проблем і завдань сталого розвитку, підвищення його результативності та ефективності, застосування в національній економіці найновіших світових досягнень науково-технологічного і соціально-екологічного прогресу [4].

Передумовою економічних наслідків стало використання ринкового підходу до боротьби з причиною глобального потепління. Виник потужний міжнародний ринок квот або дозволів на викиди, учасниками якого потенційно в майбутньому можуть стати будь-які економічні суб'єкти. За ринкового підходу зменшення викидів стає товаром, який, крім альтернативної вартості, має реальну споживну вартість, а відповідно і ціну.

Сьогодні Україна є повноправним учасником Кіотського протоколу, що дає надію на ефективне використання потенційних можливостей нашої країни щодо зменшення викидів, а відповідно й участі в торгівлі квотами. Привабливість української економіки з погляду генерації вуглецевих одиниць, які є правом на викид газів, пояснюється її низькою енергоефективністю, що робить вартість зменшення викидів парникових газів в Україні значно нижчою, ніж у розвинених країнах.

Єдиним прийнятним рішенням є створення ефективною національної системи торгівлі квотами. Така система має не лише активізувати участь українського бізнесу в торгівлі дозволами на викиди, а й створити стійкий внутрішній попит на квоти та захистити національний ринок [1].

При створенні оптимальної схеми функціонування національної системи торгівлі квотами, в якій значна частина попиту матиме українське походження, можна очікувати на позитивні результати із зменшення викидів парникових газів, появи стимулів щодо модернізації власних виробництв у покупців так і продавців дозволів на викиди.

Із вищенаведеного можна зробити висновок про те, що проекти зменшення викидів на українських підприємствах повинні стати привабливими для іноземних інвесторів. Також, національна система торгівлі дозволами повинна стимулювати вітчизняні підприємства інвестувати кошти в енергозбереження та модернізацію виробничих процесів. Це не тільки істотно підвищить конкурентоспроможність нашої економіки, але й дасть змогу знизити викиди

парникових газів. А головне - система торгівлі повинна відповідати національним інтересам України. Результати проведених досліджень в українській економіці свідчать про те, що можна виділити низку галузей та секторів, проекти зменшення викидів в яких мають високу рентабельність [8]. Тому частину наявного потенціалу зменшення викидів український бізнес цілком може використати самотужки, без залучення іноземних інвесторів. До речі, саме такі проекти є найпривабливішими на міжнародному ринку, зважаючи на низьку вартість та високу ефективність [5].

Підписаний у 1997 році Кіотський протокол націлений на зменшення викидів в атмосферне повітря. Передбачалося, що кількість квот, які виділялись для кожної країни, встановлюватиметься в розрахунку до розміру викидів певної країни у 1990 р..

У 2004 році Україна ратифікувала Кіотський договір, проте США, Індія та Китай відмовились від ратифікації, а з 2012 року до них долучились ще й Канада, Японія, Нова Зеландія і Росія.

Даний договір є надзвичайно важливим, проте кількість квот необхідно адаптувати до сучасних розмірів для того, щоб зменшувався реальний обсяг викидів і поліпшувався стан природного середовища та кліматичних умов на планеті Земля. Це створить передумови повноцінної реалізації основних принципів Концепції сталого розвитку в глобальному контексті і в Україні зокрема. Саме ці питання є предметом подальших досліджень в цьому напрямі [11].

Так як концепцію сталого розвитку рекомендовано, як основу для розвитку світової спільноти, в 1992 році міжнародною конференцією країн - членів ООН в Ріо-де-Жанейро це визначило принцип еволюції всієї природи, як його розуміє сучасна наука. На початок економічних реформ в Україні вітчизняна економіка виявилася структурно деформованою й неефективною. При виробництві одиниці продукту негативний вплив на навколишнє середовище істотно вищий, ніж у технологічно прогресивних країнах. Значна частка основних виробничих фондів України не відповідає сучасним екологічним вимогам.

Перехід до сталого розвитку має забезпечити збалансоване розв'язання проблем соціально-економічного розвитку і збереження сприятливого навколишнього середовища і природно-ресурсного потенціалу, задоволення потреб теперішнього часу й майбутніх поколінь людей. При цьому потрібно забезпечити стабілізацію екологічної ситуації, досягти поліпшення стану довкілля за рахунок екологізації економічної діяльності в межах інституціональних і структурних перетворень, що дасть змогу забезпечити становлення нової моделі господарювання і поширення екологічно орієнтованих методів управління, ввести у господарську діяльність у межі місткості екосистем на основі масового впровадження енерго- і ресурсоощадних технологій, цілеспрямованих змін структури економіки, структури власного й суспільного споживання [3].

Висновки. Коротко проаналізувавши стан проблеми збалансованого розвитку нашої країни, головних передумов переходу України на модель

сталого розвитку, можна зробити висновок, про те, що стратегія сталого розвитку формується на необхідності задовольнити елементарні потреби всіх людей і всім надати можливість реалізувати свої надії на благополучне життя. Без цього сталий і довготривалий розвиток просто неможливий. Одна з головних причин виникнення екологічних та інших катастроф – злидні, які стали у світі звичайним явищем. Темпи росту населення, використання енергії та інших надр мають відповідати виробничим потенціалам глобальної екосистеми Землі, що змінюється.

Вважаю, що стратегія сталого розвитку регіону є перспективою, пріоритетом, до якого необхідно прагнути. Слід зауважити, що саме стимулюючі інструменти впливають на прагнення системи досягти сталого розвитку регіону і вийти із теперішнього стану регіональної системи. Комплекс заходів стимулюючого характеру сприятиме досягненню стану рівноважної регіональної системи і виходу із нерівноважного стану регіональної соціо-еколого-економічної системи. Під цим розуміється, що об'єктом стимулювання є сталий розвиток регіонів.

Зважаючи на особливості нашої країни, потрібно дотримуватись таких цілей сталого розвитку як соціальна справедливість, збалансований економічний розвиток, забезпечення високої якості стану навколишнього природного середовища, раціональне ресурсокористування, демографічна стабільність, міжнародне співробітництво.

Список використаних джерел

1. Березюк Р.М., Кітура А.Я. Міжнародний ринок дозволів на викиди парникових газів: проблемистановлення та можливості участі України. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. Тернопіль: Вид-во “Економічна думка”, 2008. С. 108–120.
2. Гринів Л.С. Екологічно збалансована економіка: проблеми теорії: Монографія. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2001. 240 с.
3. Дейлі Г. Поза зростанням. Економічна теорія сталого розвитку. Пер. з англ. ін-т сталого розвитку. К.: Інтелсфера, 2000. 312 с.
4. Концепція сталого розвитку в Україні. [Електронний ресурс]. Режим доступу – <http://nbuv.gov.ua/portal/all/herald/2002-02/7.htm>.
5. Максимізація вигод України від торгівлі квотами на викиди парникових газів шляхом створення національного ринку квот. [Електронний ресурс]. Режим доступу - http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltu/19_14/163_Kit.pdf.
6. Мудрак О.В., Мудрак Г.В. Екологічна політика як пріоритетна складова стратегії збалансованого розвитку Вінницької області. Навчально-методичний посібник. Вінниця: ВАТ “Міська друкарня”, 2017. 66 с.
7. Мудрак О.В., Мудрак Г.В. Стратегія збалансованого розвитку Вінницької області: екологічна складова. Навчально-методичний посібник. Вінниця: ВАТ “Міська друкарня”, 2013. 84 с.
8. Національна стратегія України щодо спільного впровадження та торгівлі викидами. К. 2003. 192 с.
9. Проблеми сталого розвитку України. К.: “БМТ”, 2001, 423 с.
10. Програма дій з подальшого впровадження Порядку денного на 21 століття. Переклад з англійської: ВГО “Україна. Порядок денний на 21 століття”. К.: Інтелсфера, 2000. 58 с.
11. Романко С.М. Принцип сталого розвитку у використанні природних ресурсів. *Miedzynarodowej naukowí-practucznej konferencji “Dynamika Naukowych Badan – 2013”*. 2013. Volume 5. Prawo. Przemysl, Polska. Nauka I Studia. С. 42-47.

12. Соціологія. Основи загальної теорії: підручник. Відп. ред. Г.В. Осипов, Л.Н. Москвичов. С. 701-702
13. Сталій розвиток. [Електронний ресурс]. – Режим доступу – http://uk.wikipedia.org/wiki/Сталій_розвиток.
14. Цілі розвитку тисячоліття Україна. 2010: Національна доповідь. К.: Міністерство економіки України, 2010. 108 с.

УДК 504 (477.44)

Білоус Н.П., студентка спеціальності 101 “Екологія”, ступеня вищої освіти “Магістр” КЗВО “Вінницька академія безперервної освіти”.

Науковий керівник: **Нагорнюк О.М.** – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри екології, природничих та математичних наук КЗВО “Вінницька академія безперервної освіти”

ЕФЕКТИВНІ ЗМІНИ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЗАРАДИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

У статті розглянуто базові положення концепції сталого розвитку територіальних громад в рамках реалізації державної стратегії. Запропоновано систему оціночних параметрів впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища територіальних громад на базі комплексного підходу з врахуванням економічно, екологічної, соціальної складової.

Ключові слова: сталій розвиток, територіальна громада, державне управління, природно-ресурсний потенціал, економічна складова, екологічна складова і соціальна.

In the article the basic tenets of sustainable development of local community in the framework of the national strategy are described. A system of evaluation the parameters influence factors of external and internal environment on the basis of an territorial communities approach, taking into account economic, environmental, social component are proposed.

Key words: sustainable development, of territorial (communities, public administration economic component social component, environmental component.

Постановка проблеми. Концепція сталого розвитку ґрунтується на синтезі трьох базових компонентів: економічного, соціального та екологічного. Економічна складова ґрунтується на вимозі збереження та розвитку сукупного капіталу, за допомогою якого забезпечується створення сукупного капіталу, який забезпечує створення необхідного для поточного та перспективного розвитку комплексу ресурсів. Особливого значення та оформлення концепція сталого розвитку набула на конференції ООН в Ріо-де-Жанейро (1992) у якій взяли участь голови урядів, представники наукових і ділових кіл, експерти із 179 країн. Ця конференція закликала всі країни до прийняття національних стратегій сталого розвитку. Другим за значенням був Всесвітній “Самміт Землі – 2002”, який відбувся через десять років у Йоганнесбурзі (2002). Він розвинув і конкретизував концепцію сталого розвитку та прийняв важливі документи по її реалізації. Фактично відбувся перехід від дослідження сталого розвитку еколого-економічної системи до концепції сталого розвитку соціо-еколого-економічної системи. У літературі мають місце багато різних визначень сталості та сталого економічного розвитку. Значною мірою вони є